

Szerkesztőség
Arad, Aesev-palota.
Kiadóhivatal:
Aradi Nyomda Vállalat.
Bulev. Regele Ferdinand 4/22
(József főherceg-ut.)
Sír hely: Közlöny, Arad
Telefonszám:
Szerkesztőség és kiadóhivatal
151.
Megjelenik naponta reggel.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Főszerkesztő: STAUBER JÓZSEF.

ELŐFIZETÉS

HELYBEN ÉS VIDÉKEN

Egész évre ... 1080 Lej
Fél évre ... 540 Lej
Negyed évre ... 270 Lej
Havonta ... 90 Lej

Hirdetések díjazás szerint

Egyes szám ára 5 lej,
vasárnap 6 lej.

Bucurestiben 50 banival több

Éhes az államkassza

Nagyfontosságú rendelet érkezett ma Arad városához, amelyet ha valóban végre kell hajtani, akkor alaposan megbolygatja nemcsak Arad, hanem a többi városok háztartását is. A belügyminiszter érélyes ukázt adott ki, hogy a városok nem helyezhetik el felesleges pénzüket a takarékpénztárakban, hanem kötelesek azokat átadni a pénzügyigazgatóságoknak. A bankok a mai drága pénzvisszonyok mellett igen jelentős kamatokat fizetnek a betétként elhelyezett tőkéért, míg a pénzügyigazgatóság alig ad többet két-három százalékos évi kamattal. Aradnak jelenleg tíz millió lej betétje gyümölcsösül különböző pénzintézetekben, ami egy millió lejen felüli kamatjövedelmet hoz a városnak. Ugyanez az összeg, ha át kell adni a pénzügyigazgatóságnak, nem fog többet jövedelmezni kétszáz ezer lejnél. A város tehát nyolcszáz ezer lejt veszít a belügyminiszter rendelete következtében.

Ki fogja megtéríteni ezt a nagy veszteséget a városnak? A kormány nem, a belügyminiszter nem. Adóban kell kivetni a polgárságra ezt a veszteséget, arra a polgárságra, amely a legképtelenebb adóterhek alatt alig vonszolja az életet. De nem lesz felemelő hatása a városok nacionális gazdálkodása szempontjából sem. A városok vezetői bizonyára nem fogják ambicionálni, hogy minél nagyobb megtakarított összegekkel tömjék a pénzügyigazgatóságok feneketlen zsákját, mert tudják, hogy azokhoz a pénzekhez, amelyeket elnyelt a pénzügyigazgatóság örökké éhes Wertheim-szekrénye, hozzájutni nehéz. Ezeket a pénzeket vissza instanciálni egy embercélót követelő, idegeket őrlő, szinte lehetetlen munka. A bankokba helyezett tőkékkel a városok szabadon rendelkeztek, ma betették pénzüket a bankba és ha szükségük volt rá, holnap kivették, a városok pénze mobil volt. A belügyminiszter ominózus rendelete ezt a mobilitást megöli, mert tessék elképzelni, mennyi kérvényezés, hiátváltás, iratváltás, minisztériumjárás, protekció-igénybevetés és főleg mennyi idő kell ahhoz, míg a város hozzá tud jutni betétjeihez, amiket egy olyan nehézkes, hivatalos helyen tett „gyümölcsözni”, mint a pénzügyigazgatóság. A városok e rendelet folytán a pénzügyi demoralizáció lejtőjére sodródnak. A tanács a szomorú tapasztalatokon okulva, meg fogja tanulni, hogyan kell a törvény paragrafusai között balanszírozva és bukdácsolva kijátszani a rendeletet. A városok vezetői meg fogják szokni azt a gondolatot, hogy takarékoskodni nem érdemes, vagy furfangokban törk fejüket, hogy a fölösleges pénzt ekludossák. Az ilyen városi pénzrejtegetés újabb melegágya lesz a korrupciónak, amitől pedig éppen most próbálja megszabadítani Romániát a kormány.

A pénzügyigazgatóságnál elhelyezett pénz, jól tudjuk, hogy a pénzügyminiszternek jelent egy kis mobilitást, de amikor a kormány pénzhez akar jutni, akkor ne nyúljon a városok zsebébe, hanem törje fejét a mainál jobb és célravezetőbb gazdasági politikán. Kössön kereskedelmi szerződéseket, amiknek hiányát súlyosan megszenvedti ma a polgárság. Növelje az exportot és észszerűbb vámpolitikával szerezzen anyagi erőket, ha pénzügyileg meg van akadva. De ne bántsa a városokat és ne kényszerítse azokat ugyanolyan rossz gazdálkodásra, amilyen rosszul gazdálkodik az állam.

A Népszövetség halasztó döntésének hatása.

A történelmi nevezetességű ülés részletei. — Chamberlain le akart mondani előadói tisztségéről. — Kilátás van a két fél barátságos megegyezésére

Egy párisi lap irredenta akciónak minősíti a bírtokpört.

(Az Aradi Közlöny genfi tudósítójának távirata.) A Népszövetség tanácsának döntése a román-magyar optánsperben vegyes hatást keltett a világ közvéleményében. Igen sokan a Népszövetség tehetlenségére vezetik vissza az elhalasztó határozatot, mások szerint viszont a halasztó döntés elősegíti a súlyos probléma békés megoldását. A tegnapi ismertett nagyjelentőségű ülés részleteiről az Aradi Közlöny genfi tudósítója az alábbiakban számol be:

Apponyi és Titulescu párharc.

Tegnap délután fél 5 órakor kezdődött az általános izgalommal várt ülés, amelyen a Népszövetség tanácsának döntenie kellett az optánsperben. Az ülés alatt Apponyi gróf válaszolt Chamberlain szemrehányásaira, amelyek szerint Magyarország engesztelhetetlennek mutatkozik. Kijelentette, hogy Magyarország tulságosan engedékeny volt eddig és sok mindenről lemondott, amikor azt javasolta, forduljanak a hágai nemzetközi bírósághoz. Magyarország a károsult polgárok nevében és érdekében jár el és így ő nem rendelkezhetik teljes szabadsággal. Hangsúlyozta, hogy már amenny is messzemenő engedményeket helyezett kilátásba Románia részére, ha az a követelések jogi részét elfogadja. Utána Stresemann beszélt, aki a magyar álláspontot támogatta. Laudon a holland delegáció nevében hangsúlyozta, hogy a hágai döntőbíró véleményét kell kikérni, majd újra Titulescu szóla fel.

Beszédében leszögezte, hogy Magyarország most többet kíván, mint amennyit a békeszerződések alkalmával akart. A legsötétebb színekkel festette le azokat a következményeket, amelyek előállnának, ha Magyarország kívánságát teljesítenék. Ennek a kívánságnak a teljesítése különben precedens is lenne és több hasonló követelés követné. Rámutatott arra, hogy a világ legnagyobb jogi tekintélyei véleményükben Románia mellett foglaltak állást, sőt hivatkozott magára gróf Apponyi Albertre is, aki a békekommferencián csak arra nézve kért biztosítékot, hogy a kisajátítási eljárást ugyanolyan feltételek mellett alkalmazzák a magyarokkal, mint a románokkal. Magyarország kérésének a praktikuma tehát akkor az volt, hogy a kisajátítás nemzetiségre való tekintet nélkül, egyenként történjék. Most azonban Magyarország többet kér. A hágai

bíróság elé való utalás annyit jelentene, hogy a nemzetközi bíróság elé azt a naiv kérdést utalják, vajon a békeszerződés adhat-e többet Magyarországnak, mint amennyit maga kért. Végül Románia nevében bejelentette, hogy teljesen aláveti magát a Népszövetség döntésének.

A határozathozatal előtt Titulescu külügyminiszter bejelentette, hogy előzékenységből tartózkodik a szavazástól. Mindjárt utána Apponyi is közölte, hogy nem vesz részt a szavazásban. A szavazás folyamán egyhangúlag elfogadták a hármashizottság jelentését a b. pontig és elhatározták, hogy decemberben veszik újból tárgyalás alá az ügyet.

Chamberlain vissza akart vonulni.

A tanács döntése után Chamberlain állott fel szólásra és arra kérte a tanácsot, hogy jelöljön ki helyette a decemberi ülészakra más előadót, mert ez a tisztség tulságos megterhelést jelent a számára, azonkívül pedig tulságosan azonosította magát az előadói jelentéssel. Chamberlain kérésére többen reflektáltak és arra kérték az angol külügyminisztert, vonja vissza lemondását, amit Chamberlain a tanács-tagok élénk tetszésnyilvánítása mellett meg is tett.

A döntés meghozatala után a sajtó képviselői természetesen körülvették a delegátusokat és véleményüket kérdezték meg. Titulescu külügyminiszter kijelentette, hogy Románia az idők folyamán többször megkísérelte a Magyarországgal való békés megegyezést, de Magyarország olyan követeléseket állított fel, amelyek lehetetlen volt teljesíteni. Ezeknek az elfogadása esetén Csehország, Jugoszlávia és Lengyelország hasonló engedményeket lettek volna kénytelenek Magyarországnak adni. A magyarok különben megkísérelték azt, hogy az optánsperből kifolyólag az egész vi-sebbségi kérdésre kiterjedő, döntő fontosságú előnyöket szerezzenek.

Apponyi gróf kijelentette, hogy teljesen meg van elégedve a halasztó határozattal, kielégítőnek tartja azt, mert ha a Népszövetség tegnapi végleges döntést hozott volna, akkor a hangulat után ítélve, az csak Magyarország hátrányára történt volna. Így csupán tanácsadással állnak szemben, amit vagy elfogadnak, vagy nem. Decemberig sok minden történhetik, ami a helyzetet Magyarország javára megváltoztatja.

A Bethlen-kormánynak presztizskérdés az optánsügy.

A Reuter-ügynökség genfi jelentése szerint politikai körökben remélik, hogy a magyar és román kormányok között közvetlen tárgyalások fognak megindulni, amelyek decemberig az ellentéteket eloszlatják. Általános vélemény szerint a magyar kormány tévedésben volt, amikor intranzigens álláspontot foglalt el. Román körökben is azt hiszik, hogy Magyarország hajlandó lesz közvetlen tárgyalásokra az edigiéktől eltérő alapokon. Ugy-

látszik, hogy a Bethlen-kormány tulságosan angazsálva volt belsődon az optáns-kérdésben és a kedvezőtlen genfi határozat elfogadása komoly belpolitikai nehézségeket jelentene számára, főképen nemzeti presztizse szempontjából. Ezért valószínűnek tartják, hogy a Bethlen-kormány barátságos megegyezést fog keresni a román kormánnyal, nehogy decemberben kénytelen legyen elfogadni a Népszövetség ítéletét, amely akkor sem lenne

A kritika szempontjai

A kritikus, akit barátai, ha lettek volna, bizonyára „fásult pacal“-nak neveznének, mert más név nem is illett rá, abban a titkos reménységben ült be a műkedvelő-társulat előadásán zártszékebe, hogy végre ki fogja magát aludni. Minden sánsz megvolt erre. Az operett, ami bemutatásra került, vadonatvén volt s körülbelül 1526-tól származhatott; a primadonna legalább két évvel lehetett idősebb az operettnél s a komikus polgári foglalkozása egyenesen a temetőcsösz pálya felé hajlott el, ami kedélyét nem a legkedvezőbb befolyásolta. Az alvásból mégsem lett semmi...

Az operetti műfajt ugyanis a gondviselés az őt jellemző bölcs körültekintéssel, úgy teremtette meg, hogy szubrettet is alkotott bele. És a szóbanforgó előadás, mint a kritikus jóleső meglepetéssel konstata, új nő nyüzsgött a szubretti szerepkörben.

E nő csinos volt.

E nő sokkal csinosabb volt, semhogy egyszerűen csinosnak lehetett volna nevezni.

E nő direkt tüneményes volt.

Ha a kritikus husz éves lett volna és zöld, bizonyára másfél hasábot ömleng össze lapja hasábjain róla. A kritikus azonban negyvenöt éves volt és disznó, s ezért az alábbi sorokban emlékezett meg az ifjú művészről bemutatkozásáról:

„... A szubretti szerepkört, Arab Tusi töltötte be, aki még kezdő a színpadon, egészen bizonytalanul tesz-vesz és sajnos, sejtelmie sincs róla, hogy mit kellene csinálnia.“

2.

— Nekem nincs sejtelmem se róla, hogy mit kellene csinálnom? — dühöngött másnap Tusi, amikor elolvasta a kritikát.

És meghívta a kritikust teára.

Kettesben teázta.

Majd csevegni kezdtek. A kritikus magyarázta szempontjait, Tusi figyelmesen hallgatta.

Aztán megkérte a kritikust, hogy legközelebb szívesen írjon róla.

A műkedvelő-társulat két hónap múlva új operettet mutatott be. 1241-ből. A primadonna naradt a régi. A komikus szintén. S a szubrettszerepben ismét Arab Tusi domborított, akinek alakításáról a kritikus így számolt be:

„... Dicsérettel kell még megemlékezünk Arab Tusiról, aki megérdemelten kapott számos tapsot, mert kétségkívül sokat ígérő tehetség.“

3.

A szubrettek természetrajzához hozzátartozik, hogy soha sinosenek meglegedve a róluk irt műbírálattal.

Arab Tusi sem volt. Ugy találta, hogy a „sokat ígérő tehetség“ nem az a feltétlen elismerést és elragadtatást kifejező fordulat, amit ő megérdemelt volna.

Ép ezért nem hívta meg a kritikust, hanem elment hozzá teára.

Kettesben teázta.

Tea után nem kezdtek csevegni. A kritikus ezután nem magyarázott semmiféle szempontokat. Ennélfogva Tusi sem hallgathatta figyelmesen.

Viszont azért nem felejtette el most sem rávenni a kritikust arra, hogy legközelebb lelkesebben méltassa alakítását.

A műkedvelő-társulat két hónappal később még újabb operettet mutatott be. Kr. e. 68-ból. A primadonna stb. A komikus stb. A szubrettszerep stb. Csak a kritikus referádája módosult. A szubrettre vonatkozó rész, tekintettel a változott körülményekre, a következőképpen hangzott:

„... Bájos és üde volt Balkalay alhadnagy szerepében Arab Tusi. Ez a kivételes tudású és nagyszerű technikájú fiatal művész szerepről-szerepre fejlődik és bátran mondhatjuk, hogy teljes mértékben beváltotta a hozzá fűzött reményeket.“ (dó.)

Gyermekkoszik és székek
leghalásosabban Hegedűs-cégnél Aradon.

Bonyolódik a gyujtogatással vádolt Galló János ügye

Kohn Vilmos újabb vádjai a pancotai kereskedő ellen. Szembesítik a gyanúsítottat Kohnnal.

(Arad, szeptember 20.) A titokzatos pancotai raktárégés ügyére még ma sem derített teljes világosságot a nyomozás. Mint ismeretes a vizsgálóbíró intézkedésére előzetes lefolytatásba helyezték Galló Jánost, akit azzal gyanúsítanak, hogy ő gyujtotta fel raktárakat, hogy hozzájusson a biztosítási összegekhez. A nagykereskedő vádló tanuja Kohn Vilmos, aki alkalmazottja is volt, később ellentétes vallomásokot tett és a Galló elleni vádak nem nyertek beigazolást, ami arra késztette a vizsgálóbíró, hogy bizonyítékok hiányában szabadlábra helyezze a megvádolt kereskedőt.

Kohn azóta ismét újabb vádakot hozott fel volt gazdája ellen, amiből az látható, hogy ez az ember állandóan idegenek befolyása alatt áll. Radu Pascu vizsgálóbíró a legközelebbi kihallgatásokat szombatra halasztotta, amikor rendkívül érdekes szembesítések lesz-

nek. A szombati kihallgatások előreláthatólag megvilágítják a rejtélyes ügyet.

Ma egy olyan jelentés érkezett a vizsgálóbíróhoz, hogy Kohn Vilmos ezelőtt sófiön volt egy pancotai kereskedőnél, akinek egy ízben azt a tanácsot adta volna, hogy az autót fel kellene gyujtani, hogy a biztosító társaság vegyen egy újat helyette. A kereskedő állítólag ezért a tanácsért elbocsátotta sófiörjét. Kohn egy újabb vallomásában olyan kijelentést tett, hogy egyszer véletlenül benyitott Gallóhoz, aki petróleumba áztatott zsákokba égő gyertyát dugott és órával kezében várta, hogy mikor ér a láng a zsákokhoz. Állítása szerint ez próbagyujtogatás volt. E különös és bonyolult bűnügyet előreláthatólag a szombati kihallgatáson és szembesítések alkalmával sikerül majd megvilágítani.

Rodolpho Valentino — himlőhelyes volt.

Egy párisi filmoperatőrre lett aradi fiu érdekes leleplezése a mozivilágból. Hogyan készülnek a hajmeresztő film-trükkök?

(Arad, szeptember 20.) Ismét egy érdekes aradi embert hozott haza pihenésre a vakáció. Most Jaques L. Weisenak hívják és egyik legkedveltebb operatőre a párisi Gaumont filmgyárnak. Havi 2000 frank fixe és még több mellékeése van. Körülbelül 5 évvel ezelőtt érettségizett és miután úgy látta, hogy idehaza nem virul számára nagy jövő, fogta magát és meg sem állt Párisig. Mikor elindult, Weisz Lászlónak hívták.

Roppant érdekes dolgokról mesél a szép karriert futott aradi fiatalember. Elmondja, hogy a francia filmgyártás újból erősen fellendülben van, mert a legtöbb gyárban amerikaiak is vállaltak érdekeltséget. Az amerikaiak megtanították már a franciákat arra, amit a németek sem tudnak még, hogy a legprimitívebb eszközökkel miképp lehet a legkomplikáltabb hatásokat és látzatokat előidézni. A németek — Jaques L. Weise szerint — ma is óriási masszív építkezéseket használnak ott, ahol az amerikaiak néhány léccel és ronggyal ugyanazt a hatást érik el. A jó film a rendező és operatőr harmónikus együttműködéséből születik meg, a színész, legyen bármilyen star is, egészen másodrendű valami. Anyag, amiből a rendező formál és alkot. Minden kis, egyszerű jelenetet számtalanszor elismételnek, míg végre a rendező jónak találja. A nyaktörő mutatványok miatt igazán nem kell izgulni a publikumnak — magyarázza Weise ur. — Egész veszélytelen dolgok azok. Van például olyan szoba a műteremhez, amelynek plafonjára van erősítve az asztal, meg a szekrény, viszont a csillár a padlóból áll ki. A színész lent járkal és ha az egészet fentről egy létráról veszik fel, úgy látszik, mintha vakmerően a menyeezen balanszírozna végig. A négyemeletes házra felmászni a falon, szintén gyerekjáték. A falat a földre fektetik és ott mászik a színész. A filmre különben is mindent meg lehet csinálni, még a lehetetlent is. Látjuk pl., hogy valakit elgázol a ló. Látjuk, hogy miképp megy keresztül az áldozaton, látjuk az áldozatot, sőt a ló hasát is, amint keresztülvágtat az áldozaton.

Milyen egyszerű ez. Először lefénképezik a földön fekvő embert, aztán a lónak át kell ugrani egy gödrön, amelyben az operatőr ül és lefénképezi az ugró lovat. A szaharai sivatagot egy homokdombból és egy nagy kékre festett vászonnál elő lehet varázsolni. Pálma is van, a napot meg 40 reflektor pótolja. Nem kunszt bemutatni repülést, repülés nélkül se. Először látszik, hogy a repülőgép elindul, aztán az, hogy a levegőben van, de akkor már csak egy kis papírmásé játékról van szó, amely büszkén közeledik a vizlapra, vagy tükörlapra rajzolt tengerpart felé.

Egy film 8—10 hónapig készül és van úgy, hogy 8—10 operatőr is dolgozik egyszerre. Sok munka van a kutyafelvételekkel. Ha üldözni kell a kutyának valakit, akkor illatos pecsenyével csábítgatják. A kutya rohan, hogy letépi valakit és a publikum észre sem veszi, hogy közben a pecsenye szagtól boldogan

csóválja a farkát, noha mikor tényleg üldöz valakit, akkor ezt nem csinálja. A moziszínész és színésznő imádók biztosan kiábrándulának kedvenceikből, ha egyszer felvételhez maszkírozottan látnák. Rózsaszínre festett arcukon kék puder van, a szájon kevés ruzs, mert a sok a képen feketének látszik. A nők érzéki szerepekben erős ruzst használnak, ezért fekete gyakran a filmen Pola Negri ajka.

Sok minden kuriózumot mesél még Weisz László, de mondott valami nagyon kiábrándító is. Szinte rossz leírni. Rudolf Valentinnak, a nagy Rudynak, — hogy is mondjuk csak — rüpcos volt az arca. Nem nagyon, de aki közelről látta, mint Jaques L. Weise, az észrevehette. Ez persze a festéstől nem látszott a filmen. Több intimitást aztán nem is árult el, mert elvégre a sok műhelytitok szellőztetése is ártalmas. A közönség még képes rá és látván a sok trükköt a maga meztelen valóságában, amivel becsapják, elpártol a mozitól.

Aratlanul megvádolt aradi cselédeány.

Gásza Etel aradi magánzónó tegnap feljelentette fiatal, alig tizenhat esztendő cselédeányát, hogy ezer lejt lopott el tőle. A rendőrségtől detektív ment ki a leányért, akit felvittek, hogy vállatára fogják. A kislány kétségbeesve siránkozott, hogy őt ne bántás, mert ártatlan és nem is látta a pénzt. Olyan meggyőző volt a védekezése, hogy a detektív visszavitte a gyermekleányt gazdájához, azzal, hogy esetleg tévedés van a dologban. Mire odaért a lakásra, kiderült, hogy a kisleányt könnyelmű módon vádolták meg, mert gazdája, Gásza Etel megtalálta az ezres bankóját, ott, ahová ő maga tette. A rendőrség most Gásza Etel ellen indít eljárást.

Iskolai füzetek körzők, táskák legolcsóbban Sándor Ferenénél.

— Felmentették az „Arta“ sikkasztással vádolt tisztviselőjét. Ez év februárjában történt, hogy az aradi „Arta“ kereskedelmi vállalat tulajdonosa, Konda János timisoarai (temesvári) kereskedő feljelentést tett az aradi üzlet két vezetője, Schwarc József üzletvezető és Schwarc Bálint tisztviselő ellen, azon a címen, hogy 360.000 lejt sikkasztottak. Schwarc József nyomtalanul eltűnt a feljelentés után, a tisztviselő ellen azonban lefolytatták a bűnvádi eljárást. Ma tárgyalta az ügyet az aradi törvényszék Tamasdán-tanácsa, amely felmentette a tisztviselőt a vád alól, azzal az indoklással, hogy Konda nem tudta beigazolni a sikkasztás tényét.

Harry Liedtke

legjobb filmje

A farsangi varázs.
Ma, szerdától az APOLLO-ban

A Reinitz-rémdráma második felvonása

Az életfogytiglan elítélt Reinitz Jakab ismét a sátmari törvényszék előtt áll Rozmarin Jenő meggyilkolásával vádolva. — Reinitzot törte meg a feyház: még mindig tagad. — Szembesítés a meggyilkolt áldozat édesapjával.

Az izgalmas főtárgyalás első napja.

— Az Aradi Közlöny Sámara küldött tudósítójának távirati jelentése. —

A Reinitz-tárgyalás napja. A város főuccája, különösen a törvényszék palotájához vezető utvonalon szokatlanul forgalmas ezen a reggelen. Minden tulzás nélkül mondhatjuk, hogy ezt a tárgyalást nagyobb érdeklődés előzi meg, mint a két év előtti nagy pert, amikor Grosz Herman meggyilkolása miatt vonták felelősségre Reinitz Jakabot. „Bűnös — nem bűnös” ez a probléma ma is éppen olyan aktuális, éppen úgy folynak a kérdés felett az izgatott viták, mint két évvel ezelőtt. A törvényszék épülete előtt nyüzsgő, lármázó, vitázó tömeg várakozik. Még nincsen kilenc óra, de már a tárgyalóterem előtti folyosó teljesen zsúfolva azokkal a boldog halandókkal, akiknek sikerült jegyet kapniok a tárgyalásra. Néhány perccel kilenc előtt nyílik meg az ajtó és a teremörök éber szemekkel ügyelnek arra, nehogy valaki jegy nélkül jusson be a terembe.

Reinitz — szakáll nélkül.

Az első padban újságírók ülnek. A terem közepén egy asztal, amelyen a bűnlejek vannak elhelyezve; egy zsebóra, amely a meggyilkolt Rozmarin Jenő tulajdona volt és egy rozsdás bajonet; Rozmarin Jenő vére rozsdásodott rajta. A bírák emelvénye és a vádlott és védők helyei még üresek. Mindenki feszülten figyel az ajtóra. Egynegyed tíz van. Egyszerre kinyílik az ajtó és megjelenik Reinitz Jakab, mögötte lépdel a két börtönőr. Izgatott zugás morajlik végig a termen. A terem végén felállnak az emberek, hogy jobban lássanak. Reinitz Jakab nyugodtan megy az asztal mögé. Leül és a kezében hozott iratokat vizsgálja. Nagyon változott a legutóbbi találkozásunk óta; hiányzott állja alól a legendás szakáll és olyan rabkúseje van. Ugy viselkedik, mintha egyedül volna a teremben; egyetlen pillantásra sem méltatja a közönséget. Kis asztalok mellett rajzolók ülnek, akik igyekeznek megörökíteni a hirhedt vádlott minden mozdulatát. Nehéz munka előtt állnak, mert Reinitz úgy olvas irataiban, hogy tenyerével eltakarja arcát.

Pontosan fél tíz van. A teremben hirtelen csönd támad és mindenki feláll, Reinitz is föl-emelkedik és a belépő bírák felé néz. Meghajtja fejét, üdvözlöi őket. A bírák, a közönség s Reinitz Jakab elfoglalják helyüket és Erdős Dezső dr. elnök megnyitja a tárgyalást. Az elnök kérdez:

— Reinitz Jakab, tudja-e, hogy 1925-ben mért állott ezen a helyen? Reinitz nyugodtan szemébe néz az elnöknek és megfontoltan válaszol:

— Nagyságos elnök ur, tudom mért állottam itt. Azért, mert ártatlanul megvádoltak.

— Beigazolódott, hogy maga Grosz Hermannt meggyilkolta.

— Nem igazolódott be.

Mi történt Piskolton?

E rövid párbeszéd után felolvassák a Rozmarin Jenő meggyilkolása ügyében beidéztetett huszonnégy tanunak neveit. Majd a vádirat felolvasására kerül sor. A vádirat pontosan ismerteti a gyilkosságot és a csendőrség és rendőrség által lefolytatott nyomozás részleteit, amelyekből a vád megállapítja, hogy 1920-ban Reinitz Jakab és társai meggyilkolták Rozmarin Jenő erdői lakost, akinek hulláját Piskolt község határában a földből kaparták ki a sertések. A nyomozás adataiból és a vizsgálat folyamán megállapították, hogy Rozmarin Márkus erdői lakos 1920. július 28-án Jenő nevű fiát elküldötte Váradra és Sámara, hogy 180.000 koronáért külföldi valutát vásároljon. Rozmarin Jenő elutazott és Váradról levelet írt menyasszonyának Levendel Jolánnak Halmiba, hogy néhány nap mul-

va hazaérkezik. Rozmarin Jenő többé nem tért vissza.

Rozmarin Márkus fia eltűnése után kutatva, megtudta, hogy fia a Sámarról Váradra induló vonaton egy vörös szakállú zsidó ember társaságában volt. A nagykarolyi állomáson mindketten leszálltak és egy ismerős kérdésére Rozmarin kijelentette, hogy egyelőre nem megy haza, mert társával néhány elintézni való dolga akadt Károlyban. 1920. december 24-én Piskolt község határában egy férfi hulláját túrták ki a földből a sertések, a hulla harminc centiméter mélyen volt elföldelve és fején súlyos sebek, testén szurások nyomai voltak láthatók. Zsebeiben csupán egy zsebkést és egy imaszíjat találtak. Értékek és iratok hiányoztak.

Rozmarin Márkus a hullában ráismert fiára. A piskolti csendőrség a nyomozás közben őrizetbe vett egy Oláh János nevű dinnye-csöszet, aki elmondotta, hogy pár hónappal azelőtt egy idősebb zsidó volt nála és arra kérte, hogy rokonát segítse át a magyar határon. A rokonát, mint a szakállas zsidó mondta, tízezer dollár lesz. Néhány nap múlva, egy péntek este megérkezett a szakállas és egy fiatalabb zsidóember. A fiatal fáradt volt és lepihent, az idősebb, akkor egy kést adott át Oláh Jánosnak, hogy vegye el társának pénzét. Oláh János nem akarta teljesíteni a kívánságot és reggel, mint vallotta, mindketten eltávoztak. Oláh Jánost gyanusnak találta a csendőrség és őrizetbe helyezte.

A koronatanu öngyilkos lett a cellában.

Néhány nap múlva felakasztva találták cellájában Oláht. Az öngyilkos leánya vallomásából kitűnt, hogy apja nem akarta vállalni a gyilkosság végrehajtását és azt ajánlotta az öregebbik zsidónak, hogy keresse fel Zajti Ferencet és Zajti Lajost, ők biztosan elvállalják. A csendőrség letartóztatta a két Zajti, akiknél tényleg találtak olyan holmikat, amelyek a meggyilkolt tulajdonai voltak. Zajti Ferenc és Lajos később megszöktek a börtönből és azóta sem akadtak nyomukra. A nyomozás folyamán rengeteg tanut hallgatott ki a vizsgálóbíró. A tanuk közül az idősebb zsidóban sokan Reinitz Jakabot vélték felismerni. Egyik tanu szerint akkor Reinitz vörös szakállt viselt és Schwarz Jakab nevét használta.

Reinitz makacsul tagad.

A vádirat felolvasása háromnegyed órát vett igénybe. Halotti csöndben hangzottak el a retentő vádak Reinitz ellen, aki látszólag nyugodtan, teljes mozdulatlanságban ült helyén. Rövid szünet után az elnök ismét kérdez:

Drámai jelenetek az öreg Rozmarin kihallgatásánál.

Rozmarin Márkus erőteljes ember. Amikor belép és megpillantja Reinitzot, olyan mozdulatot tesz, mintha rá akarna rohanni. Ez a támadó gesztus egy gyűlöletteljes pillantásban sűrűsödik. A kérdésekre hangosan válaszol és mintegy hipnotizáltan állandóan Reinitz Jakabot nézi. Beszélni kezd:

— Két esztendeig dolgoztam, hogy összeszedjem az anyagot, ami a szerencsétlen meggyilkolt fiam utolsó napjaira és óráira vonatkozik. Tudom ki a gyilkos. Itt ül előttem és ha akkor Schwarznak hívták és vörös szakállt viselt, ez még nem hárítja el róla az isten büntetését.

Azután részletesen elmondja kutatásának eredményét. Egy Wohi Henrik nevű ember túrta meg, hogy Reinitz együtt volt fiával Károlyban. Odautazott, Nyomról-nyomra haladt és Piskolton minden megakadt. Ott látták utóljára fiát és Reinitz Jakabot. Később hallotta, hogy egy holtt-

— Hallotta a vádat? Bűnösnek érzi magát?

Reinitz: Hallottam a vádat, nem érzem magam bűnösnek. Én Rozmarin Jenőt nem láttam.

Elnök: A tanuk szerint maga együtt volt Nagykarolyban Rozmarin Jenővel.

Reinitz (Erélyesen): — Nem igaz!

Elnök: Többen látták és azt állítják, hogy magára ismertek.

Reinitz: Egyebet is állítanak.

Az elnök pontos részleteket ismételt a nyomozás és a tanukihallgatások adatainak eredményéből. Reinitz rövid és tagadó válaszokat ad. „Nem ismerem. Nem igaz. Nem láttam.” Amikor sor kerül arra, hogy Muresan György reszegepiskolti lakos határozottan felismerte Reinitzot és Rozmarint, Reinitz így válaszol:

— Muresan csak két zsidót ismert, egy fiatalabbat és egy öregebbet, az öregebb nem én voltam.

Elnök: Azt már beismerte, hogy használta a Schwarz Jakab nevet, most azt is letagadja?

Reinitz: Nem tagadom. Annak idején megismerkedtem egy Hirsch nevű detektívvél, aki ezer koronát kért tőlem. Én csak Rétszízát adtam és volt nálam egy Schwarz névre kiállított igazolvány, azt mutattam meg neki, hogy ne követelhesen tőlem többet.

Elnök: Azt beismeri, hogy volt Nagykarolyban egy fiatalemberrel?

Reinitz: Igen, fiammal voltam és a házi-asszonyom azt hitte fiamról, hogy Rozmarin.

Reinitz Károlyban való tartózkodása alatt ottani szállásán felejtett néhány jegyzetet, amelyben szintén Schwarz néven szerepelt. Azonkívül a tanuk vallomásai szerint vörös szakállt is viselt. Erre a vádra Reinitz idegesen felkiált:

— Sohasem volt vörös szakállam! A tanuk vörös szakállú zsidóról beszélnek s nekem ápolat fekete szakállam volt mindig.

Erre nem tudott felelni Reinitz.

Ezután Erdős elnök egy olyan kérdést ad fel, amely zavarba hozta Reinitz Jakabot. A közönség sorában felzúgott a csodálkozás moraja. Ilyen még nem történt meg. Reinitz eddig a legveszélyesebbnek látszó keresztkérdéseken is keresztültörte magát. Az elnök kérdez:

— Hogy van az, hogy maga nagyon szegény embernek mondotta magát és Rozmarin meggyilkolása után két héttel házat vásárolt Sámaraon.

Reinitz: Sokkal később vásároltam...

Amint kimondotta ezeket a szavakat, azonnal észrevette, hogy elhagyta biztonságát, egy rövidke pillanatra zavarba jött, de idegesen kapkodta fejét jobbra-balra, aztán kiegyenesedett és beszélni akart tovább.

Elnök: Elég...

Reinitz Jakab lassan ereszkedik le a székre. Érti, hogy ebben a pillanatban csatát vesztett. Szeretné jóvátenni baklövését és félig gyűlölettel, félig szemrehányóan néz az elnökre. De már késő. Rozmarin Márkus a meggyilkolt édesapja kihallgatása következik. Dél elmúlt, de a tárgyalás rövid szünet után ismét kezdetét veszi.

Hadd tépiem darabokra...

Könnyes a szeme Rozmarin Márkusnak és remeg a hangja az izgalomtól.

Könnyes a szeme Rozmarin Márkusnak és remeg a hangja az izgalomtól.

Könnyes a szeme Rozmarin Márkusnak és remeg a hangja az izgalomtól.

Könnyes a szeme Rozmarin Márkusnak és remeg a hangja az izgalomtól.

Könnyes a szeme Rozmarin Márkusnak és remeg a hangja az izgalomtól.

Könnyes a szeme Rozmarin Márkusnak és remeg a hangja az izgalomtól.

Könnyes a szeme Rozmarin Márkusnak és remeg a hangja az izgalomtól.

Könnyes a szeme Rozmarin Márkusnak és remeg a hangja az izgalomtól.

Könnyes a szeme Rozmarin Márkusnak és remeg a hangja az izgalomtól.

Könnyes a szeme Rozmarin Márkusnak és remeg a hangja az izgalomtól.

Pénzt takarít meg, ha női és leányka tollkabát
és ruha szükségletét nálam szerzi be, mert a legjobbat kapja olcsó áron
MENCZER női confectio áruháza Aradon,
Bul. Reg. Ferdinand 40. (a v. Széchenyi melom mellett.)
Részletfizetési kedvezmény

Elnök: Kivánja-e Reinitz megbüntetését?
 Rozmarin: Nem kívánom... Csak azt szeretném, hogy nekem adnák ide ezt az embert, hogy darabokra tépiem, hogy megbosszuljam szegény, szerencsétlen fiamat!..

Rozmarinnak ökölbe szorul a keze. Szemei felvillannak és égő gyűlölettel néz Reinitzra. Arcán két könyvessepp gördül végig. Reinitz nyugodtan, mozdulatlanul ül, fel sem pillant. Csak amikor a kétségbeesett apa hangja fojtottá válik a fenyegető gyűlölettel, összerenzen Reinitz, azután megvetően felhuzza a balvállát. A teremben fojtott a levegő. A meggyilkolt apjának kihallgatása drámai hatást váltott ki. A pillanatokig tartó feszült csendben, csak a ceruzák neszelése hallatszik, amint végigsiklanak a fehér papírokon.

A délutáni órákban a többi tanuk kihallgatása folytatódik és mindegyik súlyosan terhelt valamást tesz Reinitz Jakabra. A tárgyalást holnap folytatják. (K. L.)

H I R E K.

Ónagysága cigarettázott a bulváron.

Nem viselt Lindbergh-kalapot, hanem kerekre kellemesedett arccal és félig lehunyott szemekkel hagyta, hogy a puha érintésű szellő különösebb borzolja fekete bubifeje fűrteit a jószagu őszi estben. Egy ur is ballagott mellette, lehet, hogy a férje volt, vagy ép ellenkezőleg... mindegy, mert nem is ez volt a feltűnő, hanem, hogy fehér ujjai között piciny világító parázs izzott, amint ringatózva sétatempón végigkopogott az aradi bulvár aszfaltján. Mondom: nyárias este volt a szeptemberben és az izzó parázs egyszerre csak pár pillanatra a ruzsos ajkak között éledt nagy lángra, akár a csók. Utána lesülyedt elhalványultan a fénypont s kékes füst hagyta el az ajkakát. Ónagysága cigarettázott a bulváron.

Néhányan utánafordultak és csodálkoztak egy kicsit, aztán közönyösen mentek tovább, ami természetes is volt, hiszen bámolni és töprengeni önállóan azon lehetne, hogy miért nem történt ez már meg hamarabb.

— A nagyságos asszonyt már láttam valahol — jutott eszembe Fodor László legrosszabb darabjának címe és ez igaz is volt. A nagyságos asszonyt eddig a saját jól berendezett lakásában lehetett látni így, vagy a színházi dohányzóban, koncertszünetekben és persze a kávéházakban, ahol még több a publikum. Innen már igazán csak egy lépés az ucca, a bulvár és most ez is megtörtént. Egy újabb lépés a modernizálódás, vagy az álmodernizálódás felé, aszerint, hogy tényleg kellett-e az esti cigaretta a bulváron, vagy pedig csak azért kellett, hogy néhányan észrevegyék és esetleg bámuljanak két percre.

Nem lehetett eldönteni, hogy melyikről van szó, mint ahogy sok mindent nem lehet tisztán látni mihelyt nőről: mai nőről van szó. Ép ezért nem született e sajtósági találkozásból se progresszió hozsanna, se rossz maszkok lerángatása, csak néhány mindennapi sor. Hiszen istenem: még azt sem lehetne eldönteni, a férj talpalt-e ónagysága mellett, vagy ép ellenkezőleg... valaki más. Ónagysága nem is törődött ezzel a körülménnyel, hanem csak ment kerekre kellemesedett arccal, félig lehunyott szemekkel és hagyta, hogy a puha érintésű szellő különösre borzolja fekete bubifeje fűrteit a jószagu őszi estben.

... És cigarettázott a bulváron.

Fóthy Ernő.

— Átutaznak Aradon a latin újságírókongresszus kiküldöttéi. A latin nemzetek újságíróinak bucuresti kongresszusára utazó vendégek, szeptember 29-én átutaznak Aradon. A kongresszus résztvevői nem szállanak ki a városi tanács erre való tekintettel csak a pályaudvaron üdvözli a vendégeket.

— Szükség van egy nagyváradi egyetemre. Bucurestiből jelentik: Az Adeverul értesülése szerint, Bratianu Jonel miniszterelnököt olyképen informálták hogy a nagyváradi egyetem felállítására feltétlenül szükség van.

— Heltal Jenő állapota javult. Budapestről jelentik: A megoperált Heltal Jenő állapota javulóban van. A gyulladás nem terjed és így rövidesen temethető felépülése.

Nemzetközi affér Hindenburg beszéde miatt

Az angol lapok az új európai rend provokálásának tekintik az elnök tegnapi szavait.

(Az Aradi Közlöny londoni tudósítójának távirata.) Az angol lapok hevesen támadják Hindenburgot tegnapi beszédéért, amelyben kijelentette, hogy Németország nem felelős a háború felidőzésében és nemzetközi, objektív bíróságot akar ennek megállapítására. A Times és az Evening News azt hangoztatják, hogy Hindenburg beszéde következtében a nemzeti ügyből nemzetközi affér lett. Akár tudott a kormány előzően a be-

szédéről, akár nem, Hindenburgnak olyan tekintélye van, hogy jelentőséget kell tulajdonítani annak, ha a túlzó nacionalisták vizére evez át s olyan formában beszél, mely egyenlő az új európai rend provokálásával. A Daily Telegraph kieneli, hogy a németek megcáfolják azt a hírt, amely szerint a beszéd a német kormány valamilyen diplomáciai akciójának előfutárja volna.

Eftimiut dezavualták a kultuszminisztériumban?

„Maguk mindenkinek bedőlnek, aki inspector generalnak nevezi magát” mondták a minisztériumban. — Ki hát az illetékes?

(Arad, szeptember 20.) Igen érdekes eset foglalkoztatja a színházi köröket. Néhány héttel ezelőtt történt, hogy Eftimiu Viktor, a cluji Nemzeti Színház igazgatója közölte a sajtóval, hogy a kormány őt nevezte ki az erdélyi színházak inspektorává. Programot is adott a magyar színházakra vonatkozólag, sőt az utóbbi napokban körüljárta az erdélyi városokat és beleszólt a színházak ügyébe.

Most, egy véletlen folytán kiderült, hogy Eftimiut senki sem nevezte ki inspektorrá, hanem csupán a cluji opera igazgatásával bízták meg. A kultuszminisztériumban egy újságíró aziránt érdeklődött, hogy helybenhagyta-e a

minisztérium az Eftimiu által összehívott cluji értekezlet jegyzőkönyvét, mire azt a gunyos feleletet kapta:

— Ez is csak önökkel történhetik meg. Valaki lemegy és azt mondja magáról, hogy inspektor general, mert ez a szó nem maradhat el Erdélyben. Csak ennek van respektusa. Erre azután bedől az egész társaság: a színházgatóktól kezdve a színészekig.

Eftimiut mondottak a minisztériumban Eftimiu Viktor inspektori állására vonatkozólag. Most Erdély színházi közvéleménye riadtan és tanácstalanul áll az új helyzet előtt és most már igazán tudni szeretné, hogy tulajdonképpen ki rendelkezik a sorsa fölött?

— Számúzik a portugáliai lázadókat. Londomból jelentik: A lisszaboni jelentések arról számolnak be, hogy a portugál kormány elrendelte a legutóbb letartóztatott politikai sok száműzetését, miután — saját bevallásuk szerint is — puccsot készítettek elő a kormány megdöntésére.

— Tavaszra halasztották az olasz képviselők magyarországi útját. Budapestről táviratozzák: Almásvy, az egységes párt igazgatója, ma egy interjúban kijelentette, hogy Mussolini kérésére az olasz képviselők őszi tervezett látogatását tavaszra halasztják, mert az olasz politikai és gazdasági élet vezetői nagy számmal akarnak Magyarországra jönni és tervükben jelenleg akadályozva vannak.

Mielőtt télikabátját megvenné,
keresse fel a
„VICTORIA” n. 61 confectio
divatházat Arad
a Dáclával szemben

— Új Pangalos-zendülés készül Görögországban. Párisból jelentik: A Csikágó Tribune jelentése szerint Athenből a minisztertanács utasította Lathen parancsnokot, hogy álljon készen minden esetleges zendülés elfojtására. Az intézkedés oka az, hogy híre járt egy új Pangalos-mozgalom felfedezésének. Az a terv, hogy Pangalos híveit kiutasítsák az országból.

— Dr. Rozvány izgatási ügyének tárgyalását ismét elhalasztották. Clujról jelentik: Mára volt kintüze a hadbírótság elé dr. Rozvány Jenő oradeai ügyvéd és társainak bűnügye, a kiket tudvalevőleg izgatással vádolt az ügyészség. A főtárgyalást a tanuk meg nem jelenése miatt elnapolták.

— Női holttest egy aradmegyei község kutjában. Az aradmegyei Felménes község határában lévő kutban tegnap délután egy asszony holttestét találták. A nyomozás megállapította, hogy a szerencsétlen Kozma Mária felménesi asszony, akin az utóbbi időben elmezavar tünetei mutatkoztak. Egészen bizonyos, hogy nem bűntény, hanem öngyilkosság, vagy szerencsétlen véletlen áldozata lett Kozma Mária. Az ügyészség megadta a temetési engedélyt.

— Sikkasztás miatt letartóztatták egy budapesti futballbíró. Budapestről táviratozzák: Kiss Menyhért ismert futballbíró és sportbíró lapirót ma sikkasztás gyanúja miatt letartóztatták. Kiss Menyhért ellen többen tettek feljelentést, akik módot akartak nyújtani, hogy a reábizott pénzt visszafizesse, de Kiss erre nem mutatott hajlandóságot.

— Az utolsó pillanatban elhárított vasúti katasztrófa. Bucurestiből jelentik: A Bralla melletti Mizil állomásról a 73 számú személyvonatot azon a sínpáron indították el, amelyen az expressz jött szembe Bucuresti felől. A 61-es őrház inspeksiója az utolsó pillanatban vette észre a közeledő szerencsétlenséget és sikerült megállítania a vonatot. A mizili állomás főnöke megszökött, a személyvonat vezetőjét letartóztatták.

— Halálozás. Özvegy Müller Józsefné, született Krieglleder Katalin, szeptember 19-én, életének kilencvennegyedik évében, rövid szenvedés után meghalt. Temetése szeptember 21-én délután 3 órakor lesz a Strada Cuza Voda (Thököly Imre)-uccai gyászházból.

— Kisebbségi tisztviselők újabb nyelvvizsgálója. Bucurestiből jelentik: Hivatalosan közlik, hogy a közmunkaügyi minisztérium hatásköre alá tartozó magyar kisebbségi tisztviselők részére október 3-ikán egy kötelező nyelvvizsgát tartanak. Temestorontál, Hunyad, Alsófehér, Fogaras, Háromszék, Csik Udvarhely Brassó, Arad, Krassó-Szörény és Nagyküküllő vármegyék érdekelt tisztviselői Gyulafehérváron vizsgáznak. A vizsgabizottság elnöke egy minisztériumi vezérfelügyelő, tagjai pedig az ottani liceum román tanárai.

SÁMSON JAKAB
uriszabó
őrségi szövetségkülönlegességei megérkeztek, Arad, új Neuman-ház.

— Elutasította a város Jakabffy aradi szabó felebbezését a ruhabszerzés ügyében. A permanens bizottság mai ülésén tárgyalta Jakabffy aradi szabó felebbezését az ellen a döntés ellen, amelyben a tüzoltók és szolgák ruhabszerzését határozták el. A permanens bizottság arra való tekintettel, hogy a felebbezés elkésett, nem vette tárgyalás alá a felebbezést, hanem tárgyalatlannak nyilvánította és elrendelte az irattárba való helyezését.

— Könyvtárt, festményt, hegedűt vesz Kerpel.

— Fertőtlenítő kocsi készül a városi műhelyben. Ma vették tárgyalás alá az új fertőtlenítő kocsi beszerzésének kérdését. Dr. Cucu Vazul városi főorvos előadta a permanens bizottság mai ülésén, hogy csupán 40.000 lej áll a költségvetésben rendelkezésre az új kocsi elkészítésére, viszont a beérkezett ajánlatok közül a legolcsóbb 56.000 lejes. A bizottság elhatározta, hogy a kocsit a városi műhelyben készítteti el, ahol csak 24.000 lejt fizetnek annak előállításáért.

— **Sárga Károly temetése.** Sárga Lukács Károly, a tegnap elhunyt Munkásbiztosító-aligazgató temetése f. hó 21-én, délután 5 órakor lesz a Kalvin János-ucca 39. számú gyászházból.

— **Háborúság tört ki az aradi esperantisták között.** Az Aradi Közlöny vasárnapi számában h iradás jelent meg arról, hogy az aradi Minerva kultúregylet esperanto osztálya, valamint Ferenczy István által vezetett „aradi szabad esti esperanto tanfolyam” közös határozattal egybeolvadt a jövő esperanto feladatainak harmonikus véghezvitele céljából. A mai napon aztán levelet kaptunk a Minerva részéről S. Bartha és K. L á n g aláírásokkal, amelyben a Minerva a leghatározottabban tiltakozik az ellen, hogy az esperanto osztályukat a „Ferenczy csoport”-tal egybeolvassák. Mivel hírforrásunk a tulsó oldalról eredt, fölkerestük a Minerva csoportot, ahol forrongó a helyzet a Ferenczy csoport ellen és kijelentik, hogy tudomásuk sincs az egész egybeolvadásról, még csak tervbe sem vették, csupán azt hallották, hogy egyesek óhajtása lenne — a Ferenczy csoport részéről — az egyesülés. Viszont Ferenczy fenntartja természetesen a hir igazságát és erősködik a fuzió kimondását illetőleg. Az aradi esperantista fronton tehát áll a harc. Érdekes: az esperantisták a nyelvükkel a népek, nemzetek megértésén, harmóniáján dolgoznak és a nagy építő munka helyett maguk között viaskodnak.

L. B. O. harisnyák KELL és KRAUSZNAL ARAD.

— **Árlejtés az aradi tudószanatórium élel-miszter ellátására.** Ma árlejtést irt ki a város vezetősége a városi tudószanatórium kenyér, hus és élelmezés ellátására. A permanens bizottság mai ülésén elrendelte, hogy 60 napos határidővel árlejtést tüzzenek ki a beszerzésre, azonkívül elhatározta, hogy a tudószanatórium részére a kocszot a gépjárműektől szerzik be.

— **Aradi autó balesete Nadlacnál.** Súlyos baleset történt tegnap délután Nadlac (Nagylak) közelében. Iritz és Kovács aradi kereskedők autójának motorja menetközben felrobant és lángba borította a kocsit karosszéká-ját. Az utasoknak szerencsére kellő időben sikerült kimenekülniök az égő kocsiból s komolyabb baleset nem történt.

— **Még öt aradi árvát vesznek fel a gyermekmenhelyre.** A permanens bizottság ma több kérvényt tárgyalt le, amelyben szegény aradi családok gyermekük felvételét kérték a gyermekmenhelyre. A bizottság elhatározta, hogy a gyermekmenhelyre még öt árvát vesznek fel. Azok, akik felvételt akarnak, igazolni tartoznak az aradi illetőségüket.

— **Fizetésemelést kérnek a — sirások.** A sirások tegnap kérvényt nyújtottak be Aradváros vezetőségéhez, fizetésemelést kérve. Ma foglalkozott kérvényükkel a permanens bizottság, amely elhatározta, hogy a felnőtteknél 50 lejről 70 lejre, a gyermekeknél 40 lejről 60 lejre emeli fel a sirások sironkinti illetményét.

Az őszi harcol az aradi strand lakóival.

(Arad, szeptember 20.) Amilyen mértékben csökken az aradi strandok közönsége, olyan mértékben gyarapodnak a kávéházak vendégei. Szomorúan kell megállapítanunk a szenvedélyes strandolók nevében, hogy a kávéházak tulon túl jól mennek az utóbbi napokban. A kegyetlen, kéréllhetetlen őszi nedves szélkorbáccsal bezavarja a strandolókat a városba és ma már csak olyanok látogatják a Neptunistenről elnevezett üdülőhelyüket, akik fel merik venni a harcot az elemekkel. Ma délben a hűvös eső után néhány percre kisütött a nap. És ez a néhány perc elég volt arra, hogy a Neptun hűséges gyermekei smét megjelenjenek a kopott kabinok között. Tegnapelőtt, vasárnap, harmincketten látogatták a Neptunt, tegnap tizenketten és ma nyolc vendége volt Arad egyetlen nyári szórakozó helyének. A mai nyolc látogató közül három férfi volt és öt nő. Hogy ez a statisztikai kimutatás mit bizonyít, azt nehéz megállapítani. Talán azt, hogy több a nő, mint a férfi, vagy hogy a nők inkább rajonganak a természet-

ért, több bennük a romantika, a lelkesülés, vagy talán abban reménykedtek, hogy nemcsak három férfi fogja szénessé tenni a szomorú őszi hangulatot?...

A Neptun pedig nem törődik semmivel. Bóbiskolva várja, hogy téli áomra pihenhessen, hogy végre egyetlen embernek se jusson eszébe meglátogatni, hogy ismét csend honoljon a sokat látott és tapasztalt kabinok falai

Nem kell felszámolni az Aradi Ipar- és Népbankot

— Válasz Nagy Sándor dr. cikkére —

Hónapok óta foglalkozom az aradi Ipar és Népbank ügyével. Amíg a bankban voltam, a szanalási tervek egész arzenálját terjesztették elő különböző pénzkapacitások és azóta is nap-nap után keresnek fel a betétesek és részvényesek, hogy valamely kibontakozási módot találjunk.

En is abból indulok ki, amiből dr. Nagy Sándor barátom a vasárnapi cikkében, amelyre életrevaló eszméinél fogva reflektálnom kell. A mi szándékunk nagyon világos: meg akarjuk menteni a betevők és a részvényesek pénzét. Csak az a kérdés: hogyan?...

Az Aradi Közlöny azt az eszmét veti fel, hogy azon esetben, ha az aradi ingatlanokat csak olcsó árban lehetne eladni, vegyék meg inkább a betevők és részvényesek, sem hogy idegen kézre kerüljenek. A megvételhez alakítsanak egy új részvénytársaságot, melynek célja nem a banküzlet folytatása, hanem kizárólag az ingatlanok megszerzése és kihasználása volna.

Ez a terv elméleti szempontból nagyon tetszetős és mindenképen megérdemli, hogy az illetékes körök alapos megfontolás tárgyává tegyék; azonban egy nehezen elhárítható

Megkezdik Aradon a városi illetékek kivetését.

Kijelölték a kivető bizottságokat. — A város a legnagyobb méltányossággal fog eljárni a kivetéseknél. — Csütörtökön kezdődik a bizottságok munkája.

(Arad, szeptember 20.) Megirtuk, hogy ezen a héten megkezdődik a városi adókivetés, ami főleg Aradváros kereskedőit érdekli. A város vezetősége ma vette részletes tárgyalás alá az adókivetés ügyét és a tárgyalás folyamán megállapodtak abban, hogy csütörtökön, vagy pénteken kezdődik meg a kivetés, aszerint, hogy milyen hamar végeznek a szükséges előkészületekkel. A törvény értelmében nem városi tanácsosok, hanem városi adóhivatali és számviteli tisztviselők járnak házról-házra és kivetik az adót. Azokon a helyeken, ahol az adóalanynak nincsen ingatlana, mindjárt felveszik a jegyzőkönyvet, amelyet ott is hagynak az illetőnél, úgy, hogy mindjárt tudomást szerez arról, mennyi városi adót vetettek ki rá. Azoknál, akiknek házuk, vagy más ingatlanuk is van, a felvett jegyzőkönyvet a kataszteri hivatalhoz viszik be, az adatok kiegészítése végett és csak azután küldik el a kivetést tartalmazó határozatot az érdekeltekhez.

A kivetési munkálatokat először a külvárosokban végzik el és csak azután a belvárosban. A város vezetősége ma 12 tisztviselőt delegált a kivetések elvégzésére, a következő beosztás mellett:

Mossóczy-telep: Hoffmann János vámfelügyelő és Francu Demeter pénztári tiszt.

Gáj: Cosma Demeter kataszteri tisztviselő és Cristea János adóhivatali tisztviselő.

Séga: Jugu Constantin adóhivatali tisztviselő.

Pernyáya: Caba István pénztári ellenőr, Petrovics Rada és Onea Mihály adóhivatali tisztviselők.

Belváros: Dunca Károly főszámvevő, Marris Sebestyén alszámvevő, Grosz Sámuel és Mandl Ferenc pénzügyi főtisztek.

Az ellenőrzési munkálatokat az adókivetésnél Berzován János, a pénzügyi szolgálat főnöke, báró Exterde Kálmán főszámvevő és Martinovics Dénes adóhivatali főnök végzik.

A kivetéseket a múltévi szempontok alapján végzik. A város a múlt évben körülbelül 20 millió lejt vett be a városi illetékekből és hozzávetőleg ugyanannyira számít ebben az évben is. A város vezetősége leszögezte már

között, hogy a csendet ne zavarja semmi más, mint a deszkabetőkre szitáló őszi eső halk nesze lése. Erre pedig még sokáig kell várni, mert az aradi őstrandolókat nemcsak a szeptemberi és októberi napfény hajtja ki a víz partjára, hanem szívesen süttetik meztelen testüket a novemberi sápadt napfényvel is. Addig még sokszor csökken és emelkedik még a strand és kávéházak vendégeinek száma.

hibája van a gyakorlati kivétel tekintetében. Az t. i., hogy egy új részvénytársaság alakítását tételezi fel, ami a jelenlegi viszonyok között nagyon kétséges és ami ennél is nehezebb: új működési engedély megszerzését teszi szükségessé. Nagy kérdés, hogy egy megbukott kisebbségi magyar banknak adnak-e újabb működési engedélyt?...

Ugyenez a hibája egy másik tervnek, a reaktiválás eszméjének is. Az intézetet ugyanis a felszámolás folyamán nem lehet reaktiválni, úgy amint ez annak idején a Polgári Takarékpénztárnál történt. Az augusztus 31-iki közgyűlés kimondotta a társaság feloszlását, mit a felszámolás követ. Ha a felszámolás véget ért, megszűnt a bank. Felszámolás alatt pedig csak újabb működési engedély alapján lehet a bankot új életre kelteni.

Hogy a bankot meg lehessen menteni, annak szerintem csak egy módja van: új közgyűlést összehívni, mely az előbbi közgyűlés határozatait megfelelően korrigálja és feloszlás helyett a társaság további fennállását mondja ki, választ új igazgatóságot, új felügyelőbizottságot és egy új vezérigazgatót. Ezek vegyék kezükbe az intézet szanalását.

Bedő Árpád dr.

hetekkel ezelőtt, hogy dacára a változott viszonyoknak, a városnak nem célja túlterhelni az amugy is súlyos terhek alatt görnyedő polgárságot és ezért nem fogja kivetni a maximumot. A kivető közegeket megfelelő instrukciókkal fogják ellátni és azok méltányos módon fognak eljárni. A háztulajdonosokat — mint eddig is — a csatornatisztítási, tüzoltó és egyéb városi illetékek mellett a házbérijövedelem 3 százalékára adóztatják meg csatornázási és 2 százalékára utadó címen.

A legnagyobb érdeklődéssel Arad kereskedői várják az adókivetést, miután főleg az ő helyzetük változott meg az utóbbi kivetés óta. Miután a kereskedők üzletbérük után fizetik adójukat és az utóbbi kivetés óta óriási módon növekedtek az üzletbérek, féltő volt, hogy a mai gazdasági krízis dacára, a maximumot vetik ki rájuk városi illetékként, ami még elviselhetetlenebbé tette volna helyzetünket, sőt számos céget egyenesen katasztrófába kergetett volna. A város vezetősége azonban eltáta a súlyos helyzetet és ezért arra az álláspontra helyezkedett, hogy nem veti ki a maximumot a mai üzletbérük után, hanem a mai házbér és az üzlet felvétele tekintetbevételével, méltányosan vetnek ki adót. A kivető közegek előtt a kereskedőknek házbérikönyvüket kell bemutatniok és ezenkívül még figyelembe veszik azt is, hol van az üzlet és milyen árut árul az érdekelt kereskedő. Eszerint osztják be azután a luxus, vagy közszükségleti cikkeket árusító üzletek kategóriájába. A kivetés ezeket a körülményeket figyelembevéve az üzletbér 10—20, vagy 30 százaléka lesz.

Az érdekelteknek a kivetési jegyzőkönyv átvételétől számított 10 napon belül joguk van felelbeznii a három városi tanácsosból összeállított felelbezési bizottsághoz, amelynek tagjai: dr. Botiác Elek, dr. Veliczu Emil és Radován Milivoj városi tanácsosok. A felelbezőknek mindenestre indokolniok kell felelbezésüket és indokaikat bizonyítékokkal alátámasztani annál is inkább, miután az idén is sok olyan eset történt, amikor az érdekelt felelbezését azért utasította vissza a felelbezési bizottság, mert állításai megerősítésére semmiféle bizonyítékokat nem csatolt.

Véres harc a banditákkal.

Egy jól szervezett banda politikai merényletekre készült Konstantinápolyban. — A rendőrség ártalmatlanná tette őket.

Konstantinápolyból jelentik: A rendőrség a perai városrészben ma veszedelmes bandát tett ártalmatlanná. A banditák Pera egyik pincéjében jöttek állandóan össze és az utóbbi időben a rendőrség figyelemmel kísérte az összejöveteleket. Ma azután rajtaütöttek a bandán. A banditák revolvereikből tüzeltek a rendőrökre és valóságos harc fejlődött ki közöttük. Több, mint 200 lövést adtak le a banditák. A környék lakossága rémülten menekült a harc színhelyéről.

A harcban két rendőr és egy bandita halt meg, a banda többi tagját letartóztatták. A rendőrség szerint a banditák egy eddig még ismeretlen forradalmi szervezet megbízásából politikai merényleteket készítettek elő és összeesküvést szítottak. Az összeesküvésben számos előkelő konstantinápolyi tisztviselő van kompromittálva, így a közeli napokban számos letartóztatás várható.

A farsangi varázs.

Gyönyörű kiállítású vigjáték
Harry Liedtkevel ma, szerdától az
Apolloban

Művészet.

* Az aradi színházakból Huszár Károly vezetésével alakult ad hoc társulat folytatja sikeres turnéját Arad megyében. Szerdán és csütörtökön Santánán (Szentannán), pénteken és szombaton pedig Pancótán (Pankotán) játszanak. A társulat tagjai: Fekete Irén, Pallay Mányi, E. Károly Klári, Győző Alfréd, Mészáros Béla, Földes Mihály, Rudas Bandi és Derecskey Pál.

* Mayer Kató Targui-Mures-re szerződött. Aradról elágazó szép színpadi karriernek közé tartozik Mayer Kató karrierje is, aki ha az elmúlt szezonban Timisoarán arrivált értékes színésznővé, mégis az első komoly sikerét Aradon aratta. Tavaly a Marica grófnő szubrett szerepében lépett először ama sokat megénekelte világot jelentő deszkákra és a viharos, meleg aradi siker mint ugródeszka szolgált a timisoarai színházhoz szubrett szerepkörre, ahol aztán számottevő erdélyi szubrett fejlődött ki. Így aztán az igazgatók szervezkedésénél nem egy direktor folytatott komoly és kedvező tárgyalásokat az ifjú, tehetséges művésznővel, aki mint legelőnyösebb ajánlatot, Fehér Imre marosvásárhelyi igazgatót fogadta el és nagyon szép gázsival, mint egyedüli szubrett a jövő szezonra a marosvásárhelyi színház tagja lesz. Hogy mennyire szeretik és értékelően ismerik már Marosvásárhelyen a kis művésznőt, leginkább bizonyítja, hogy tavaly a timisoarai színház marosvásárhelyi vendégszereplésekor az ottani kritika Mayer Katóról dicsérően így emlékezett meg: „Elragadóan bájos a kis szubrett, Mayer Kató, az ő 17 esztendejének tüdeségével. Csupa sikk és elevenség, hangja kedves. Tánca, mozdulatai élénkek. A legfiatalabb szubrett, akinek könnyű nagy jövőt jósolni”.

K E T Ö S M Ü S O R	Urániában	1/2
	Conrad Veidt	5,
	a főszereplője	7
	TELL VILMOS	és
	történelmi drámának. Ezt megelőzi:	1/2
	Az elsülyedt világ,	10
fantasztikus kalandor film.	Ó	
Mindkét rész egyszerre.	R	
Jön! Az ismeretlen katona. Jön!	A	
	K	

Erzsébet Mozgó

Az előadások ma, szerdán d. u. 4, 1/2 és 7 és 1/2 órák a teremben és szép idő esetén 8 órák a kerthelyiségben is pontosan kezdődnek.

BEN-HUR Vasárnapig műsoron!

Kibővített eredeti zenekarral.

Pénztárnyitás d. e. 10 órakor!

Felkérjük a t. közönséget a délutáni előadások látogatására, hogy az esti nagy telonvás elkerülhető legyen. — Itt jegyezzük meg, hogy ezen előadások is oly precízzen lesznek lejátssza, mint az estiek.

Hány évesek a filmsztárok?

Mennyit keresnek a filmek híres művészei. — Összesen hatszázötven elsőrendű színész működik Amerikában, akiknek évi huszonhatmillió dollár fizetést adnak a gyárak. — Az amerikai filmsztárcéló hiteles adatai.

(Az Aradi Közlöny newyorki levelezőjéről). Amerikában nem titok az emberek vagyoni helyzete. A diszkréciójának az a fajtája, amely nálunk kötelező, ott ismeretlen. Mindenkinek anyagi helyzete ott nyitott könyv. Nevezetesebb emberek fizetését, vagyonát állandóan nyilván tartja a közvélemény. Az érdekeltek nem is titkolják és eszük ágában sincsen hamis adatokkal félrevezetni a hírlapokat, amelyek ugyanis megtudnák a valót. Nemrég egy amerikai újság hiteles kimutatások alapján közölte is neves színházi emberek vagyonát, egyes filmsztárok fizetését. De nemcsak a pénzügyi viszonyokat tartják nyilván, hanem számtalan érdekes és indiszkrét statisztikát. Így például pontosan tudják az érdeklődés pergőtüzében élő moziszinészek, színésznők életkorát is. Így a Variety, egy amerikai színházi és művészeti rotációs, többszázoldalas hetilap legutóbbi száma is különböző adatokat közöl. Mindenekelőtt azzal a frappáns megállapítással kezdi, hogy Amerikában felesannyi női filmszínésznő van, mint férfi. Szinte hihetetlen, mert a filmekben rendszerint háttérbe szorulnak a férfiak, nemcsak fontosság tekintetében, hanem számszerűleg is. A férfiszereplők közül még az alárendelt feladatu harmadik cowboy-intrikust is személy szerint ismerik a filmlátogatók, míg a nők, épen csak a főszereplőket kivéve, rendszerint ismeretlenek. Összesen 750 magán-filmszínész él Amerikában. Természetesen még sok ezer foglalkozásszerű statisztika és olyan színész, aki csak egyes kisebb szerepekre szokott szerződést kapni. A 750 színész közül 200, tehát közel 30 százalék az idegen. A színészek együttes heti keresete 800.000 dollár, ami 35 heti munkaidőt véve számítva, (ennyi egy moziszinész átlagos elfoglaltsága) évi 26 millió dollár kiadást jelent a filmvállalatoknak. Ez pedig csak 25 százalékát teszi a filmgyárak összkiadásának.

A 750 filmszínész között 100 igazi sztár van, akinek heti keresete 2000 és 20.000 dollár között ingadozik. Látni tehát, hogy a sztár fogalma meglehetősen bő és hogy a sztárok között is meglehetősen nagy rangkülönbség van. A sztárok között első helyen áll a híres Tom Mix, aki hetenként megkeresi a maga 20.000 dollárját. Igaz ugyan, hogy ebből az összegből csak a fele fixfizetés, a többi százalék, amit filmjei után kap. Ez lehet több is, kevesebb is, de inkább több, a hiányzó másik tízezer dollárnál. Utána Charlie Chaplin következik heti 15.000 dollár keresetével. Amikor Charlie pályafutását megkezdte, Keystone rendező heti 150 dollárral szerződtette. — Douglas Fairbanks a harmadik a sorban, 10 ezer dollár hetifizetéssel kénytelen beérni. A mikor a világot jelentő deszkákról átlépett a mozivászonra, csak 2000 dollárral startolt. — Buster Keaton fizetése heti 8000 dollár. Buster Keaton is színész volt. Egy ízben a Winter Garden tett neki ajánlatot egy vaudeville egyik szerepére és 750 dollárt ígért neki. Buster nem fogadta el és inkább egy filmgyárhoz szerződött negyven dollár fizetéssel; most pedig a sztárok első sorában áll.

John Barrmore heti jövedelme 10.000 dollár. Gloria Swanson és Norma Talmadge, Colleen Moore holtversenyben futnak át a 7000 dollárt jelző vonalon. Mary Pickford heti keresete 10.000 dollár, azonban az övé a legnagyobb százalékos részesedés. Pickford 1915-ben heti 2000 dollárt és 50 százalék részesedést kapott. 1916-ban a Famous Pleyers felémelte heti járandóságát 4000 dollárra s ugyan csak 50 százalék részesedésre, amivel együtt

körülbelül heti 10.000 dollárt keres. Lilian Gish, a Metro Goldwyn Mayer legjobban fizetett művésze. 7500 dollárt keres hetenként. — Adolphe Menjou 5000 dollárral előzi Richard Dixet, aki 4000 dollárral vezet Reginald Denny 3500 dolláros heti keresete előtt. Százötven színész 2000 dollárt, a többi 500 filmszínész átlag heti 100 dollárt keres. Az említett heti 800.000 dolláros kladás, amelyet az amerikai filmgyárak és stúdiók a gázsik fizetésére fordítanak, a következőképpen oszlik meg a művészek különböző kategóriája között: A filmarisztokraták, a sztárok heti összfizetése eléri a 450.000 dollárt, más magánszereplőké 300.000 dollárt. A statiszták díjazása pedig nem marad a heti 50 ezer dollár mögött.

A 750 Amerikában élő filmszínész és színésznő között csak 550 az amerikai születésű. Amerika állította ki azonban saját erejéből az egész nagy vigjátékszínésztábor, akik közül az egyetlen Charlie Chaplin a külföldi születésű. A többiek, Harold Lloyd, Colleen Moore, Harry Langdon, Eddie Cantor, Chester Conklin, Buster Keaton, Ben Turpin, Larry Semon, Ford Sterling, Charles Murray és Constanze Talmadge mind Amerika szülöttei. Büszke is rájuk az Ujvilág.

Most következnek a kimutatás kényesebb és érdekesebb része: hány évesek a művészek? Különös, hogy a közönség általában idősebbnek gondolja a filmszínészeket és színésznőket, mint amilyenek valójában. Pedig jóval fiatalabbnak kell lenniök, mint a szerepek, amelyeket játszanak, mert a vászonra számtalanszor nagyításra kerül fel minden, szemmel alig látható ránc és így jó pár évvel öregít a mozi. A filmszínészek ezért „kénytelenek” vagy tizenöt évvel arraválni és természetesen letűnni is, mint színpadi kollégáik.

A legöregebb filmsztár az United Artists gyárban kétségtelen John Barrymore, aki 1882-ben született s jelenleg 45 éves. Fairbanks Douglas 44, Charlie Chaplin 40 éves. A legfiatalabb művészpár Gilbert Roland és Doores del Rio. Roland Mexikóban született 1905 december havában, Del Rio kisasszony ugyanannak az évnek augusztus harmadik napján. Így egyik sem lépte még át életének 22 évét. Leon Chaney 42, Ramon Novarro 28, Eleanor Boardmann 27, Joan Crawford 22, Pauline Starke 27, John Gilbert 30 éves, Garbo 21 évet vall be s mint kiskorú lépett az Egyesült-Államok területére. Edward Conell és Frank Curier a veteránjai a Metro-nak. Curier 1857 szeptember 4-én született, tehát hetven esztendő. Conelly nem hajlandó bevallani sem születési évét, de még éveinek számát sem. Valószínűleg ő is közel van a hetvenedik életévéhez. Milton Sills 43 esztendő, Richard Barthelmess 32, Ben Lyon 26, Lewis Stone 46, Marry Astor 27, Marry Brian 18, Richard Dix 35, Harold Lloyd 34, Madge Bellamy 24, Charles Farrell pár hónapja mult 20 esztendő, Clara Bow husznál fiatalabb, Lois Moran 18 éves. Végül Reginald Denny 31, Laura la Plante nem egészen 23 éves, Buster Keaton 1895 november 4-én született, úgy, hogy most 32 évet számlál, Bánky Vilma még nem mult 25 éves, s Putty Lia 1900 január 10-én látta meg a budapesti napvilágot.

— Levine mégis elindul Indiába. Párisból jelentik: Levine tegnap Párisban töltötte a napot. Kijelentette, hogy alaptalanok Incliffe pilóta aggodalmi a tervezett távrepülés elmaradását illetően és leszögezte, hogy még ezen a héten elindul, ha az időjárás megengedi. Terve az, hogy Indiába menjen és megdöntse az eddigi távolsági és időtartam rekordot. Az eddigiek szerint szerdán startol Londonból és utazik végcélja Kadachee.

Szabad-e a közjegyzőknek más nyelvű okiratokat kiállítani?

Érdekes közigazgatási per a timisoarai ítélőtáblánál. — A közjegyzők a nagyközönség szolgálatában állanak.

Az igazságügyminiszter még ez év februárjában rendeletet adott ki a közjegyzőknek, amelyben megtiltotta nekik, hogy az államnyelven kívül más nyelven állíthassanak ki okiratokat. A rendeletet Chiroiu dr., a temesvári közjegyzői kamara elnöke, közigazgatási perrel támadta meg a temesvári ítélőtáblánál. A tegnapi megtartott tárgyaláson Dumitrescu tanácselnök elnökölt, szavazóbírák pedig Peretianu és Lahovary táblabírák voltak, az igazságügyminiszterium nevében Murarescu Vichentie dr. államügyvéd jelent meg. Chiroiu Demeter dr. kérte az igazságügyminiszteri rendelet megsemmisítését, mert a közjegyzői törvény értelmében a közjegyző a felek kérelmére az államnyelven kívül más nyelven is megszerkesztheti az okiratokat.

Felemlítette, hogy az alkotmány az Erdély és a Bánság területén alkalmazásban volt törvényeket

szentesítette és érvényben hagyta, így tehát a magyar közjegyzői törvény érvényes. Murarescu Vichentie dr. államügyvéd a tárgyalás elhalasztását kérte. Megemlítette, hogy egyrészt a közjegyzők az új tisztviselői törvény értelmében köztisztviselők és így csakis román nyelven szerkeszthetnek okiratokat. Mint köztisztviselők járnak el a hagyományok ügyekben is. Viszont a másik oldalról nézve az ügyet, a közjegyzők a nagyközönség szolgálatára állanak és így a fél kérelmére kötelesek az államnyelven kívül más nyelven is okiratot szerkeszteni.

Kérte ennél fogva a bíróságot, hogy addig, amíg a miniszteriumnak ebben az irányban előterjesztést nem tesz és az igazságügyminiszteri véleményét ki nem kéri, halassa el a tárgyalást. A tábla a tárgyalást el is halasztotta.

KÖZGAZDASÁG.

Gazdát cserél a bihardíószegi uradalom

Zichy gróf diószegi uradalmát tizenötmillió lejért vásárolta meg egy konzorcium.

Oradeáról (Nagyváradról) jelentik: Bihar-megyének egyik leghatalmasabb mezőgazdasági nagyüzeme volt a gróf Zichy-család tulajdonát képező diószegi uradalom, melynek tekintélyes hányadát a birtokreform alapján kisajátították. A legmodernebb követelményeknek megfelelő gazdasági épületek, gépek és felszerelések feleslegessé váltak, amikor a több, mint 12.000 holdas gazdaság 1000 holdra csökkent. A tulajdonosok évek óta arra törekedtek, hogy ezeket az összetartozó felszereléseket ne kelljen olcsón piacra dobniuk és azokat a birtokokkal együtt kivánták értékesíteni.

Hosszas tárgyalás után a legmagasabb vételajánlatot az a konzorcium tette, melynek

élén Jakabffy földbirtokos áll. A konzorcium tagjai a Jakabffy-család tagjai és több ismert erdélyi politikus, közöttük Ioan Lapedatu, volt pénzügyminiszter. A konzorcium 15 millió lej vételárért szerezte meg a birtokot.

A vétel — szakértők szerint — igen előnyös, amennyiben a diószegi uradalomhoz tartozó 800 holdas szőlőgazdaság egyike a legkiválóbb szőlőbirtokoknak, melynek pincészetében fekvő több mint 1000 hektoliter bor ára jelentős értéket képvisel. A konzorcium a birtok egyes épületrészeit értékesíti, a gépi felszerelést pedig, melynek jó része alkalmas egy nagyobb gazdaság további modern mezműveléséhez, egy tömegben egy nagybirtok-bérlő részvénytársaságnak adja el.

Zürichben 3.21 a lej.

Helyi valutaárak. (Szeptember hó 20.)
Kifizetések: Berlin 38.80, Amsterdam 65.35, Newyork 162.50, London 792, Páris 6.38, Milánó 8.88, Prága 4.83, Budapest 28.50, Zágráb 2.86.50, Bécs 22.97.50, Zürich 31.40. — Áru: Márka 38.50, dollár 161, angol font 790, francia frank 6.45, olasz líra 8.80, cseh korona 4.80, pengő 28.50, dinár 2.80, osztrák schilling 23.10, svájci frank 31.20. — Pénz: Márka 38, dollár 159, angol font 780, francia frank 6.25, olasz líra 8.40, cseh korona 4.70, pengő 28.20, dinár 2.70, osztrák schilling 22.90, svájci frank 30.80. — Irányzat: lanya.

Zürichi tőzsdenyitás. (Szeptember hó 20.)
Berlin 123.45, Amsterdam 207.80, Newyork 518.50, London 2522.25, Páris 20.33.25, Milánó 28.25.50, Prága 15.37, Budapest 90.65, Belgrád 9.13, Bucuresti 3.21, Varsó 58, Bécs 73.10.

Zürichi tőzsdézárás. (Szeptember hó 20.)
Berlin 123.47.50, Amsterdam 207.80, Newyork 518.56, London 2522.87, Páris 20.33.50, Milánó 28.25, Prága 15.37, Budapest 90.70, Belgrád 9.13, Bucuresti 3.21, Varsó 58, Bécs 73.10.

Bucuresti-i tőzsdézárás. (Szept. hó 20.)
Devizák: Páris 6.37, London 788, Newyork

161.75, Milánó 8.85, Zürich 31.27, Bécs 22.90, Prága 4.80. — Valuták: Napoleon 653, márka 38.40, léva 1.18, török líra 0.84, angol font 785, francia frank 6.40, svájci frank 31.25, olasz líra 8.85, drachma 2.15, dinár 2.87, dollár 160, lengyel zloty 18.10, osztrák schilling 23.10, cseh korona 4.80.

Részeg ember szerencséje.

Mély mámore mentette meg a borzalmas lenyazástól.

Izgalmas és idegrázó jelenetek voltak tanulmányaik után a Buziástól Gátalja felé közlekedő személyvonat utasai. Amint a vonat Nickyfalva állomásról teljes menetsebességgel folytatta útját, Nickyfalva és Végvár állomás között a pályatesten, közvetlenül a sínek mellé hajtott fejjel egy mozdulatlanul fekvő férfit pillantott meg a mozdonyvezető, egy kanyarodónál. A rendes menetsebességgel haladó vonatot azonnal lefékeztek és az utasok közönség az ablakokból lélekzefoító izgalommal nézte végig, hogy a vonat pereme a mozdulatlanul fekvő ember feje fölött elhalad. Csodálatos véletlen folytán az egész vonat lassabbodó mozgással elhaladt a fekvő alak mellett, anélkül, hogy az egy mozdulatot is tett volna, mert, amely pillanatban a síntől csak alig egy félarasznnyi távolságra levő fejét felemeli, a vonat lépcsőpallói azonnal lenyazták volna.

A lefékezett vonat személyzete és az utazók egy része a kiállott izgalomtól sápadtan rohant a vonat végén még mindig mozdulatlanul fekvő ember felé, akiről az első pillanatban megállapították, hogy a jelek szerint a végvári országos vásárról valószínűleg Nickyfalva felé igyekvő sváb gazda holttestezzen, mély álmomban alszik tovább és kutyája bája sem történt. Csak hosszú roncigálás után néhány alapos nyaklevesssel sikerült mámoreból valamennyire magához téríteni, amikor aztán leguult a vasuti föltés mellett árokba, ahol nyugodtan ismét álomra dőlt. A módján felül beszélt em-

bert mélyes mámore mentette meg a borzalmas haláltól, mert olyan mélyen aludt, hogy a közvetlen füle mellett eldübörgő vonat kerekének zakatolása sem ébresztette fel. Az izgalmas percek után aztán a vonat tovább folytatta útját Gátalja felé.

SPORT

O A magyar válogatott összeállítása az osztrákok ellen. Budapestről jelentik: Kiss Gyula szövetségi kapitány tegnap állította össze Magyarország válogatott csapatát, amely szeptember 25-én képviseli a nemzeti színeket az osztrákok elleni jubiláris válogatott mérkőzésen. A csapat felállítása a következő: Weinhardt, — Fogl II., Fogl III., — Fuhrmann, Bukovi, Vámos, — Ströck, Takács II., Konrad, Hirzer, Kohut. A csapat összeállítása legnagyobb részében megfelel a várakozásnak. Dr. Máriássy Lajos szövetségi kapitány ma este állítja össze a Bécs, illetően a Jugoszlávia ellen szereplő két professzionista válogatott csapatot. Az osztrák válogatott elleni mérkőzést Prince Cox angol bíró vezeti.

Felelős szerkesztő: RÉTHY JÓZSEF.

Cenzura Prefectura Judetului.

NYILTÉR.

E rovat alatt közölttekér nem vállalunk felelősséget.

ÓVAS.

Feleségem, szül. Papik Erzsébet adósságáért semminemű felelősséget nem vállalok, érte semmit kinem fizetek.

5028

Poka Orbán.

Müller József, Róth Samuné szül. Müller Emilia, Frick Józsefné szül. Müller Mária, Moldován Odönné szül. Müller Adél, mint gyermekei úgy a saját, valamint az alulírottak nevében is a legbensőbb szomorúsággal, de a Mindenható szentséges akaratában való megnyugvással tudatják, hogy a legjobb édesanya, illetve nagyanya, dédanya, anyós és rokon

Özv. Müller Józsefné

szül. KRIEGLÉDER KATALIN,

folyó évi szeptember hó 19-én esteli 10 órakor áldásos életének 94-ik évében, rövid szenvedés és a halotti szentségek áhitatos felvétele után a Mindenható bölcs rendelkezéséhez képest jobblétre szenderült.

Az Istenben boldogult hült tetemeit folyó évi szeptember hó 21-én délután 3 órakor fogjuk a Str. Cuza Voda (Tökölly) 40-42. számú gyászszobából a róm. kath. anyaszentegyház szertartása szerint történt beszentelés után, a helybeli felső temetőben levő családi sírkertben örökös nyugovó helyére elhelyezni.

Az engesztelő szent-mise áldozat a boldogult lelkiüdvéért folyó évi szeptember hó 24-én délelőtt 9 órakor fog a főtisztelendő Minorita-atyák szentegyházában az egék Urának bemutatni.

Pihenése csöndes, drága emléke áldott legyen!

Arad, 1927. szeptember hó 20.

Frick József, Moldován Odön, vejei, Róth Mariska férj. I. D. Milánkovich Jánosné, Frick Emilia férj. Hoffmann Béláné, ifj. Frick József, Müller Ilonka férj. Ratzenböck Józsefné, Müller Böske férj. Szabó Jenőné, Moldován József, unokái. Müller Józsefné szül. Oruber Anna, menyje. Hoffmann Béluska, Hoffmann Magduska, Milánkovich Caslav, Milánkovich Dusan, Milánkovich Vladetta, ifj. Szabó Jenő, dedunokái. 5036

Ioan Limbeck și fiul Arad. Fabrica de costlucuri de metal și întreprindere de înmormântări Piața Avram Iancu (Szabadság-tér) 22. Színház-épület.

Apolloban ma, szerdától:

HARRY LIEDTKE	HARRY LIEDTKE
HARRY LIEDTKE-vel	
Farsangi varázs	
látványos karnevál film 7 felvonásban.	
Ezt megelőzi:	
Erkölcstelenség üldözői	
1 felvonásban.	
Az előadások 5, 7 és 10-kor kezdődnek.	

INGYEN AD MINDEN FELVETELHEZ EGY MŰVESZI KIVITELŰ NAGYÍTÁST Stojkovits és Békés P. Avram Iancu (Szabadság - tér).

Női kalapok

filis- és bársony, legújabb bécsi divat szerint, leg- szebb színekben már

350 lejtől Josefina Deutschnál

Arad, Strada Bratianu II.

Intézeti

kalapok, topok és mindenféle kalapkellékek legolcsóbban. 5035

A boxolás világbajnoka - erdélyi fiu.

Jack Dempsey 17 évvel ezelőtt vándorolt ki Clujról (Kolozsvárról) és dr. Domsa Kornél cluj ügyvédnek édes fivére.

(Az Aradi Közlöny cluj-kolozsvári tudósítójának távirata). Dr. Domsa Kornél cluj ügyvéd szenzációs felfedezést hozott ma nyilvánosságra. Elmondta, hogy a boxolás világbajnoka Jack Dempsey, akinek most lesz mérkőzése Tummeivel, neki édes fivére. Dempseyt tulajdonképpen Domsa Todor-

nak hívják és 17 év előtt vándorolt ki Clujról Amerikába. A legutolsó hetekig a család semmit sem tudott róla, míg most nemrég levél érkezett dr. Domsához, amelyben fivére tudatja vele karrierjét és azt, hogy a Dempsey név tulajdonképpen őt takarja.

Elofgtak egy aradi álhlrlaplírótl

A vakmerő szélhámóst három város rendőrsége körözta.

(Arad, szept. 20). A balázsfalvai csendőrségtől több város nyomozó hatósága által körözött, kalandos multu embert kísérték ma az aradi ügyészségre. Az illető, akit Rascanu Cristacencak hívnak, Aradon kezdte meg pályafutását. Évekkel ezelőtt több román lapnak úgynökeként működött Aradon és újságírónak adta ki magát. Egy ízben több ezer lej elsikkasztása miatt feljelentést tettek ellene a rendőrségen, de nem sikerült kézrekeríteni, mert eltűnt Aradról. A nyomozás megállapította, hogy Aradról Dévára ment és ott is több szélhámosságot követett el, de letartóztatása megint nem sikerült, mert megneszelte, hogy

nyomában van a rendőrség és Déváról is megszökött.

Timisoaran (Temesváron) egy éjszakai razzia alkalmával végre a rendőrség kezeibe került a már sok szélhámosság és egyéb viszálelés miatt körözött ember. Egy szállodában akadt rá a razzia és egy böröndöt találtak nála. Azt vallotta, hogy a böröndöt egy katona bizta reá, aki eltávozott a szállodából. Közben Rascanut a rendőrségre kísérték, egy őrzetlen pillanatban megszökött. Timisoaráról (Temesvárról) Balázsfalvára ment, ahol egy mozi alkalmazta. Ott sem tagadta meg magát Rascanu. Sikerült egy szállodából hamis személyazonossági igazolványt lopnia és álnéven szerepelt a legutóbbi napokig. Azonban Balázsfalván is szélhámosskodott és a csendőrség letartóztatta. Kihallgatása alkalmával kiderültek az összes előbb elkövetett bűnei is és a ba-

lázsfalvai csendőrség Aradra szállította, ahol az itteni szélhámosságaiért fog felelni az igazságszolgáltatás előtt.

Rádió-műsor.

Szerda, szeptember 21. Bécs. 4.15. Délutáni hangverseny. 5.50. Gyermekmesék. 6.50. Ismeretterjesztő előadás az Alpokról. 8.05. Szimfonikus hangverseny. (Csajkovszky, Saint-Saens, Maessenet műveiből.) Berlin. 5. Hangverseny. Haydn, Paderewszky, Korngold stb. műveiből. 7.30. Operaeladás (Mascagni). - Breslau. 4.15. Szórakoztató zene. 7.30. Operaeladás. - Brüsszel. 5. Kamarazene. 8. Zeneári hangverseny. - Brünn. 7. Zongorahangverseny. 9. Fuvózenekar. - Frankfurt. 4.30. Operettélután. 8.15. Cyrano de Bergerac. - Hamburg. 4.15. Hangverseny. 5. Szórakoztató zene. 9. Énekhangverseny. - Lipcse. 8.15. Tübingiai daiest. 4.30. Szórakoztató zene. 10.30. Táncczene. - Milano. 4.15. Szórakoztató zene. 8.45. Operaeladás. 11. Jazz-band. - München. 4. Hangverseny. 5.20. Gyermekdalok. 8. Tarka est. - Nápoly. 5.10. Szórakoztató zene. 9. Operarészletek. - Prága. 4. Hangverseny. 8. Gordonkahangverseny. 8.45. Színelőadás. - Róma. 5.45. Szórakoztató zene. 9.10. Könyvi zene. - Stuttgart. 4.45. Hangverseny. 8. Két egyfelvonásos. 9.15. Sanzonck. - Varsó. 5.15. Hangverseny. 8.30. Esti hangverseny. - Budapest. 9.30. Hírek, közgazdaság. 20. Modern est. Medgyaszay Vilma és Keutner Lajos együttes hangversenye. 21.15. Hírek, utána Pertis Jenő cigányzenekarnak hangversenye.

APRÓ HIRDETÉSEK.

AZ APRÓHIRDETÉSEK DIJÁT SZAVAK SZERINT SZÁMITJUK. Minden szó hétköznap 4. vasárnap 5 Lej vastagabb betűvel 8. illetve 10 Lej. A legkisebb hirdetés ára 10 szóig hétköznap 40. vasárnap 50 Lej. A vastagabb betűvel kívánt szavak aláhuzandók. Az apróhirdetéseket előre kell fizetni. A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amely eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa. Hirdetéseket délután 5 óráig vesszünk fel. Csak válaszbélyeggel ellátott kérdezősködékre válaszolunk. Ajánlatok, felirés levelek továbbítására megfelelő postabélyeg csatolását kérjük. A kiadóhivatal telefon száma 151. A hirdetésekre vonatkozó felvilágosítást a kiadóhivatal adja meg.

ALKALMAZÁS.

DÉLELŐTTI takarítást vállalok esetleg főzésben is segédkeznék fiatal asszony. Cim az Aradi Közlöny kiadójában. 5032

IRODAI KISASSZONY, aki úgy román, mint magyar nyelv ismerettségét bírja, kerestetik az Autómobilába Arad, Str. Moise Nicoara 1. 5038

IRODISTAKISASSZONYT keresek azonnali belépésre, aki a német levelezésben, pénzkezelésben jártassággal bír és kaucióval rendelkezik. Ajánlatokat az Aradi Közlöny kiadóhivatala továbbít „Allandó állás” jelige alatt. 5024

HAZMESTERPAR, gyermektelen, az asszony minden takarítást, szerény lakást, fűtést, világítást és fizetést kap. Felvilágosítás Haasz-ügynökség Strada Eminescu 12. 5039

LAKÁS.

BELVÁROSI egyszobás lakások butorozva. konyhahasználattal vagy anélkül kiadók. Borosnál Str. Consistoriului (vult Batthyány-ucca) 9. 5037

VÉTEL ÉSELADÁS.

HASZNÁLT, de jó állapotban levő tízedes mérleget 200 kgr. teherbírással bérbé vennénk. Kornis Zs. és Márton Arad, Bul. Reg. Ferd. 4. 5039

BÖSENDORFER salonglúgel zongora, íróasztalok, székek, asztalok, férfi ruhák és kabátok, női ruhák, gyermekkoscsik, 3X4 ebédli szőnyeg, Vákonyi porzivógép, gyermekjátékok, szekrények, antik szalon, antik komódok, varrógépek, storeok, függönyök, asztalneműk, diványok, hintaszék, fotelok, dísz tárgyak stb. eladók. Salgóné. Str. Consistoriului 12. (Batthyány-u.) I. em. jobb. 1000

FÁSKAMRÁK és egy szín bádog tetőkkel, ugyszintén használt autók eladók. Értekezni délután 4-6-ig háztulaidoncsnál Str. Gr. Alexandrescu 18. (Bercsényi M.-ucca). 5005

MEIDINGER kálvha, fehér, középnyagsázu. jó állapotban mezwételre kerestetik. Ajánlatokat Str. Consistoriului cukrászdába kérünk. 5031

ISKOLAKÖNYVEK, írószerek, füzetek nagy választékban Polgárnál. Str. Brancovici 5. (Tökölj-tér sarkán.) 5030

SAJATTERMÉSÜ algóvvi falalma (Táfel obst) előjegyezhető Friedmann. Str. Máraesü 8. Telefon 585. 4945

ANTIK és modern butorokat, műtárgyakat, antik poharakat, márkás porcellánokat, antik sálakat, használt butorokat, szőnyegeket, szervizeket, férfi ruhákat, fehérneműeket, stb. bizományba veszek, azok magas árban való gyors eladásáról gondoskodom. Salgóné. Str. Consistoriului 12. (Batthyány-u.) I. em. jobb. 1000

2-AS SZÁMU valódi Wertheim cassa eladó esetleg elcserélném egy kisebbel. Weisz és Haasz. Str. Románului 12. sz. 5023

MACULATURA PAPIR 5 kilogram csomagokban kapható az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 500

Perzsaszőnyeg MINTÁK szép kivitelben, olcsó árban: Welsz Armjn szövetségében Arad, Plata A. Janou 18. (Szabadság-tér.)

BURGONYA érkezt: ROSENBACH-hoz Arad, Zöld templom-épület, kapható mázsánként 320.- lejt. 5035

UTLEVELEKRE ÉS EGYÉBB HIVATALOS IGAZOLVÁNYOKRA FÉNYKÉPÉST a lezsebb kivitelben, gyorsan és mérsékelt ár mellett a FOTO ARAD FÉNYKÉPÉSZET KÉSZIT. Str. Consistoriului és Str. Máraesüti (Batthyány és Kossuth-u.) sarkán. 5025

Óvadókképes, intelligens tisztviselőket vidékre szezonmunka ellenőrzési teendőire azonnali belépésre keresünk. Irásbeli ajánlatokat „Tisztviselő” jeligére az Aradi Közlöny kiadóhivatalába kérünk. 5040

A petrosani bányaigazgatóság 20 darab kiselejtezett, nehéz bányalovat ad el. Érdeklődők részletesebb felvilágosításért forduljanak a „Petrosani” bányaigazgatósághoz, Petrosani, Județul Hunedoara. 5034

HUNGARIA Nagyszálloda BUDAPEST. a Dunaparton. Előkelő otthon! Polgári árak! Táviratcím: „HUNGARIOTEL”.

„PUCHER” cserépkályha és takaréktűzhely raktára Arad, Plata Avram Iancu (Szabadság-tér) 3. Legszébb kivitelű bel- és külföldi cserépkályhák és takaréktűzhelyek, —: Mindennemű kályhás munkálatok u. m. átrakások, javítások, falburkolatok elvállaltatnak. Szives pártfogást kéri Stein, Mórné.

VIZUMOK követségeknél Utlevéthosszabítások, C.F.R. bérletek !! Künstler-vizumiroda !! Bármily ügyet vagy megbízást pontosan elintéz. Arad, Bul. Reg. Maria 22. :: TELEFON: 86. :: Dacia szállóval szemben.